

BEZPIECZNY INTERNET w świecie ciszy

Grażyna GREGORCZYK

Dzieci i młodzież używają technologii informacyjno-komunikacyjnych do nauki i odrabiania prac domowych, ale także do grania, oglądania filmów i słuchania muzyki, komunikowania się, m.in. na portalach społecznościowych. Multimedia, dostępne lokalnie oraz w sieci, wykorzystywane są jako źródła wiedzy ogólnej, informacji o charakterze encyklopedycznym i hobbystycznym oraz źródła wiedzy szkolnej i informacji niezbędnych w szkole.

Dla dzieci słyszących nowoczesne technologie są oknem na świat, narzędziem do nauki i zabawy. Możliwości, jakie stwarza Internet dla dzieci niesłyszących, które nie mogą komunikować się z innymi tak jak my – słyszący – są jeszcze większe.

Internet dzisiaj nie jest już przywiązany do miejsca, dostępny tylko w domu czy w szkole. Mamy dostęp do sieci przez cały czas w swoich telefonach, smartfonach, przez co towarzyszy nam w każdej sytuacji. Łatwość dostępu, szybkość, zabawa niosą ze sobą wiele zagrożeń. Bez namyśłu ściągamy aplikacje i udostępniamy dane, nie czytamy regulaminów, automatycznie naciskamy „dalej” i „wyrażam zgodę”... To tylko przykładowe zachowania, które mogą ściągać – nie tylko na nasz komputer, ale również bezpośrednio na nas samych – niebezpieczeństwo.

Niesłyszące dzieci także muszą uczyć się jak bezpiecznie korzystać z dobrodziejstw Internetu. „Niesłyszące dzieci mają szczególną wrażliwość. Często są bardziej ufne od ich rówieśników, przez co bardziej podatne na wpływy, niestety również

te złe” – tłumaczy Kajetana Maciejka-Roczana – prezes Polskiego Związku Głuchych.

Oferta Internetu dotycząca materiałów dydaktycznych dla dzieci słyszących na temat bezpieczeństwa cyfrowego jest bardzo bogata. Dostępnych jest wiele propozycji multimedialnych, scenariuszy zajęć, opracowań. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że dla dzieci niesłyszących od urodzenia, język polski jest językiem obcym. Zatem dodanie do istniejących filmów i kreskówek samych napisów nie jest wystarczające, tym bardziej że młodsze dzieci nie byłyby w stanie nadażyć z ich czytaniem.

W artykule zostały opisane wybrane przykłady tłumaczenia materiałów na język migowy, umożliwiające w ich pełne wykorzystanie w procesie edukacji dzieci niesłyszących i słabosłyszących.

Projekt „Internet – Uwaga Niebezpiecznie”

Projekt „Internet – Uwaga Niebezpiecznie” powstał, aby promować minimalizowanie zagrożeń oraz bezpieczne zachowania w Internecie. Twórcy projektu – Polski Związek Głuchych Oddział Łódzki – zwracają uwagę na kluczowe zagrożenia w sieci; wskazują, objaśniają i edukują, jak zabezpieczyć siebie i swoich bliskich przed skutkami nieświadomego surfowania po Internecie. Projekt został dofinansowany ze środków Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Towarzyszy mu strona internetowa <http://pzg.lodz.pl/bezpiecznie/>.

Rysunek 1. Widok strony projektu „Internet – uwaga niebezpiecznie”

Ze strony projektu, przygotowanej w całości w języku migowym, można dowiedzieć się m.in.:

- Jak uniknąć kradzieży tożsamości i wycieku danych osobowych?
- Jak chronić dziecko przed treściami niepożądanymi?
- Jak na komputerze czy urządzeniu mobilnym sprawować kontrolę rodzicielską?
- Jak zabezpieczyć swoje sprzęty elektroniczne – komputer, tablet, telefon itp.?
- Kiedy warto zastanowić się dwa razy przed kliknięciem „dalej” albo udostępnieniem informacji, zdjęć, filmów itp.?

Na stronie internetowej dostępne są również filmy w języku migowym, wykonane przez zespoły uczniów w ramach konkursu „Internet – Uwaga Niebezpiecznie”. Organizatorem konkursu był Polski Związek Głuchych Oddział Łódzki.

Głównymi celami tego ciekawego konkursu były:

- promocja bezpiecznych zachowań w Internecie,
- podniesienie świadomości osób głuchych w każdym wieku i ich najbliższych w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu,

- zwiększenie poziomu wiedzy osób głuchych i ich najbliższych na temat niebezpieczeństw występujących w Internecie,
- propagowanie wśród osób głuchych i ich najbliższych dostępnych rozwiązań technicznych mających na celu ochronę dzieci i młodzieży przed szkodliwymi treściami w Internecie.

Na stronie dostępnych jest 10 filmów, wśród nich filmy laureatów trzech pierwszych miejsc konkursu:

I miejsce – „Internet – Uwaga niebezpiecznie” – Grupa DeafCalisia ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 im. plutonu Głuchoniemych AK w Kaliszu – https://www.youtube.com/watch?v=P_cgzwwC7cw

II miejsce – „Zadanie dla reportera” – Grupa MINIAKI ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 4 w Łodzi – <https://www.youtube.com/watch?v=Gq1aEGNI6Z4>

III miejsce – „Uwaga wirusy” – Grupa ZAMASKOWANI z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego dla Dzieci Niestyszających i Słabostyszających w Katowicach – <https://www.youtube.com/watch?v=yS-47UKIkdU>

Rysunek 2. Plakat promujący projekt „Internet – Uwaga niebezpiecznie”

Jury konkursu tak uzasadniało swoje decyzje: *Wszystkie prace były fantastyczne, widać w nich było zaangażowanie i przemyślenia na temat bezpieczeństwa w Internecie. Niektóre filmy wywarły na jurorach ogromne wrażenie, niektóre wzbudziły zachwyt i poruszenie. Ale wszystkie dały ogromną energię oglądającym, wywołały uznanie i szacunek za ogrom pracy włożony w przygotowanie filmów.*

Ze względu na ich przesłanie, warto polecić te filmy także słyszącym uczniom i ich opiekunom, nauczycielom i rodzicom.

Projekt „3... 2... 1... Internet! w wersji migowej”

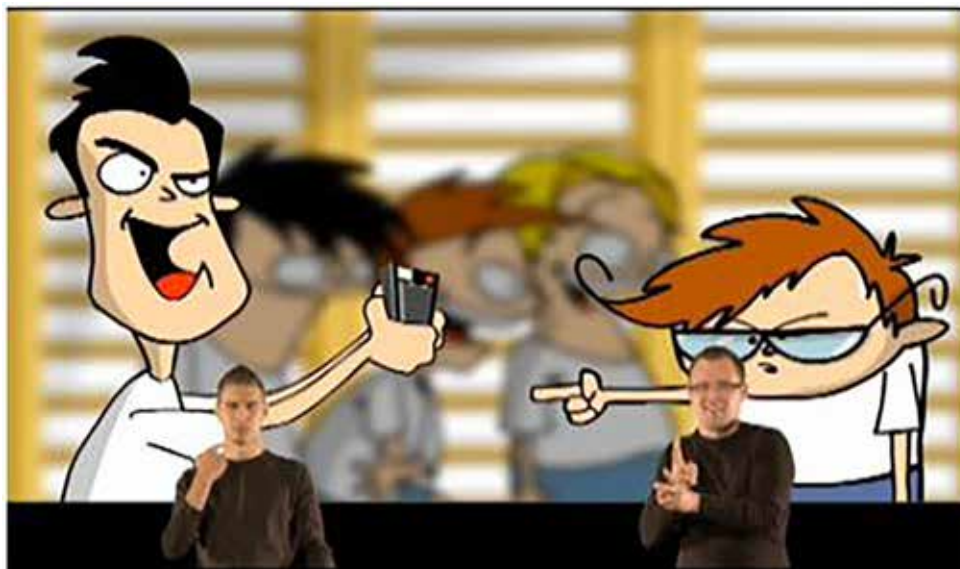
Innym projektem, dzięki któremu dzieci niesłyszące mogą poznać zasady bezpiecznego korzystania z Internetu, jest pakiet materiałów edukacyjnych „3... 2... 1... Internet w wersji migowej” dla uczniów klas IV-VI szkół specjalnych i integracyjnych. Przewodnikiem dzieci po przyjaznym cyberświecie w wersji migowej jest utytułowany kierowca rajdowy Krzysztof Hołowczyc.

Projekt powstał dzięki współpracy Polskiego Związku Głuchych, Fundacji Dzieci Niczyje (obecnie Dajemy Dzieciom Siłę) i firmy Microsoft.

Wykorzystano w nim materiały edukacyjne „3... 2... 1... Internet!” przygotowane w 2009 roku przez Fundację Dzieci Niczyje, Microsoft oraz Fundację Kierowca Bezpieczny. Cykl filmów animowanych wraz ze scenariuszami zajęć do samodzielnego poprowadzenia lekcji o bezpieczeństwie w Internecie cieszył się dużą popularnością wśród nauczycieli i rodziców.

Niezwykłość tej wersji pakietu dydaktycznego „3... 2... 1... Internet! w wersji migowej” polega na atrakcyjnym przetłumaczeniu potocznego języka używanego przez młodzież na polski język migowy.

Pięciu niesłyszących młodych lektorów wcieliło się w postaci bohaterów kreskówek, starając się przy pomocy mimiki i gestów przekazać jak najwięcej treści i emocji zawartych w dźwięku.

Rysunek 3.
Kadry z kreskówki
„Dobry żart???”

Kolejne odcinki kreskówek poświęcone zostały następującym tematom:

- cyberprzemoc – „Dobry żart???” – prezentuje sytuację przemocy rówieśniczej z użyciem telefonu komórkowego i Internetu,
- niebezpieczne kontakty online – „Znajomi – nieznajomi” – przedstawia historię niebezpiecznych znajomości w Internecie,
- ochrona danych w Internecie – „Małe zdjęcie – duży problem” – zwraca uwagę na możliwe konsekwencje zamieszczania w serwisach społecznościowych zbyt wielu informacji na swój temat,
- poszanowanie własności intelektualnej – „Moja praca domowa” – bohaterka kreskówki poszukuje w Internecie materiałów potrzebnych do przygotowania wypracowania, trafia na tekst w pełni poświęcony tematowi zadania i chce go bezkrytycznie wykorzystać,
- uzależnienie od Internetu – „Komputermania” – bohater kreskówki spędza bardzo dużo czasu na korzystaniu z Internetu, cierpi na tym relacje ze znajomymi.

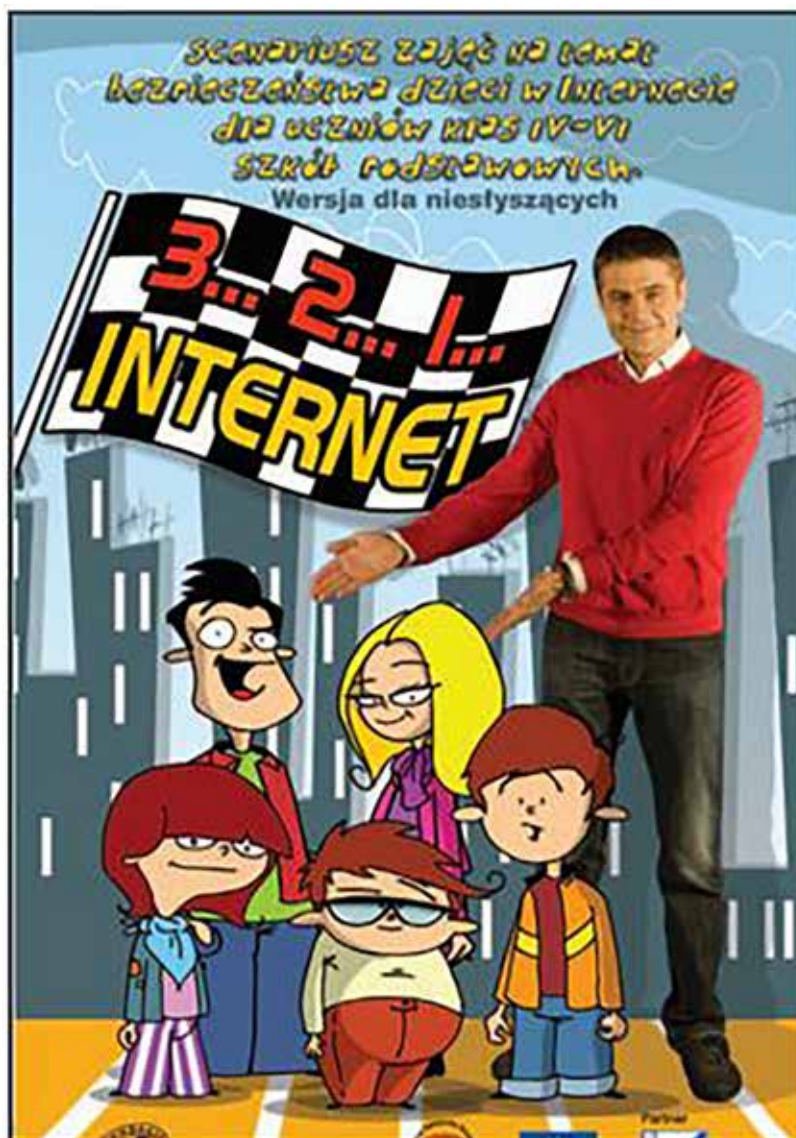
Rysunek 4.
Strona startowa
pakietu „3... 2... 1...
Internet! w wersji
migowej”

Rysunek 5. Scenariusze zajęć z wykorzystaniem pakietu „3... 2... 1... Internet! w wersji migowej”

Materiałom video towarzyszy szczegółowy scenariusz zajęć, który można także pobrać w wersji PDF.

Zajęcia „3... 2... 1... Internet!” przewidziane są na dwie godziny lekcyjne i polegają na pracy grupowej i indywidualnej uczniów przeplatanej projekcją atrakcyjnych kreskówek poświęconych różnym formom internetowych zagrożeń.

Jak mogą wyglądać zajęcia? Nauczyciel może kolejno zaprezentować dzieciom pięć odcinków kreskówki, w której bohaterowie spotykają się z ryzykownymi zachowaniami w sieci: cyberprzemocą, kontaktami z nieznanymi, ujawnieniem danych osobowych, kradzieżą własności intelektualnej i uzależnieniem od Internetu.

Po obejrzeniu każdej z kreskówek uczniowie, w ramach ćwiczeń indywidualnych i zespołowych, muszą wybrać pomiędzy zachowaniem bezpiecznym a ryzykownym. Następnie poznają możliwe konsekwencje swoich decyzji. Każda kreskówka ma do wyboru dwa zakończenia: pozytywne, gdy bohater zachowuje się bezpiecznie, i negatywne, gdy zachowuje się ryzykownie. Dzieci uczą się przez zabawę. Ustalają własne zasady bezpiecznego korzystania z sieci i zawierają umowę z samym sobą, a więc jest szansa, że wnioski zapamiętają na dłużej.

Zarówno scenariusz, jak i kreskówki w wersji migowej dostępne są pod adresem: <http://fdn.pl/materialy-do-zajec-3-2-1-internet-w-wersji-dla-nieslyszacych?cat1=445&cat2=674&cat3=742>

Adres w wersji skróconej: <https://goo.gl/xhKqeA>

Plik i Folder dla niesłyszących

Plik i Folder to bohaterowie projektu, który jest wynikiem współpracy NASK z Grupą Artystyczną Zygzaki. Te dwie fikcyjne postaci wprowadzają dzieci w wirtualny świat, tłumaczą jego podstawowe pojęcia, ostrzegają przed czyhającymi w nim zagrożeniami oraz uczą, jak postępować w trudnych sieciowych sytuacjach. Materiały edukacyjne projektu „Plik i Folder” adresowane są dla dzieci ze szkoły podstawowej. Zostały podzielone ze względu na wiek odbiorcy:

- „Przygody Plika i Foldera w sieci” – materiały edukacyjne dla dzieci z klas I-III szkoły podstawowej. Wprowadzają dzieci w wirtualny świat, uczą podstawowych zasad

bezpiecznego korzystania z sieci. W ich skład wchodzi 6 krótkich filmów (Powitanie, Co to jest Internet, Co można robić w Internecie, Ola w opałach, Plikowe zdjęcia, Awaria Foldera), 5 odcinków słuchowiska, a także zeszyt z tematycznymi zadaniami.

- **„Plik i Folder – odkrywcy Internetu”** – materiały edukacyjne przygotowane z myślą o dzieciach z klas IV-VI szkoły podstawowej. Poruszają problem nadmiernego korzystania z sieci, cyberprzemocy, uczą krytycznego podejścia do informacji znalezionych w Internecie oraz pokazują możliwości, jakie dają nowe technologie w wyrażaniu siebie.

Film „Plik i Folder – odkrywcy Internetu” składa się z 4 odcinków, których wirtualni bohaterowie – Plik i Folder – wspierają dzieci w codziennych sytuacjach związanych z aktywnością w Internecie.

Wszystkie odcinki pakietu „Plik i Folder – odkrywcy Internetu” tłumaczone są na język migowy.

- **Fajna zabawa, ale...** – porusza problem nadmiernego korzystania z Internetu i komputera, nadużywania gier komputerowych.

Rysunek 6. Kadr z filmu „Fajna zabawa, ale...”

Rysunek 7. Kadr z filmu „Nie ufaj bezgranicznie sieci”

Rysunek 8. Kadr z filmu „Wyraź siebie”

- **Nie ufaj bezgranicznie sieci** – uczy krytycznego podejścia do informacji znalezionych w sieci.
- **Głupi żart** – dotyka problemu cyberprzemocy.
- **Wyraź siebie** – pokazuje, jak można w pozytywny sposób wykorzystać sieć do wyrażenia siebie i przedstawienia swojej pasji.

Bezpieczeństwo i ochrona prywatności dzieci i młodzieży w Internecie stają się coraz ważniejsze. Technologie odgrywają w tym procesie coraz większą rolę, stąd też ważne jest zaznajamianie dzieci i młodzieży, zarówno tych słyszących, jak i niesłyszących, z ich bezpiecznym użytkowaniem, tak by wiedziały, jak właściwie postępować w szkole, w domu, a potem w pracy.

Grażyna Gregorczyk jest nauczycielem konsultantem w Ośrodku Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie.

